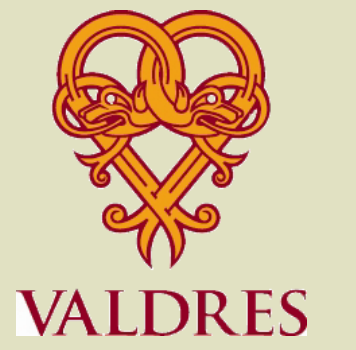

Etna Mølle

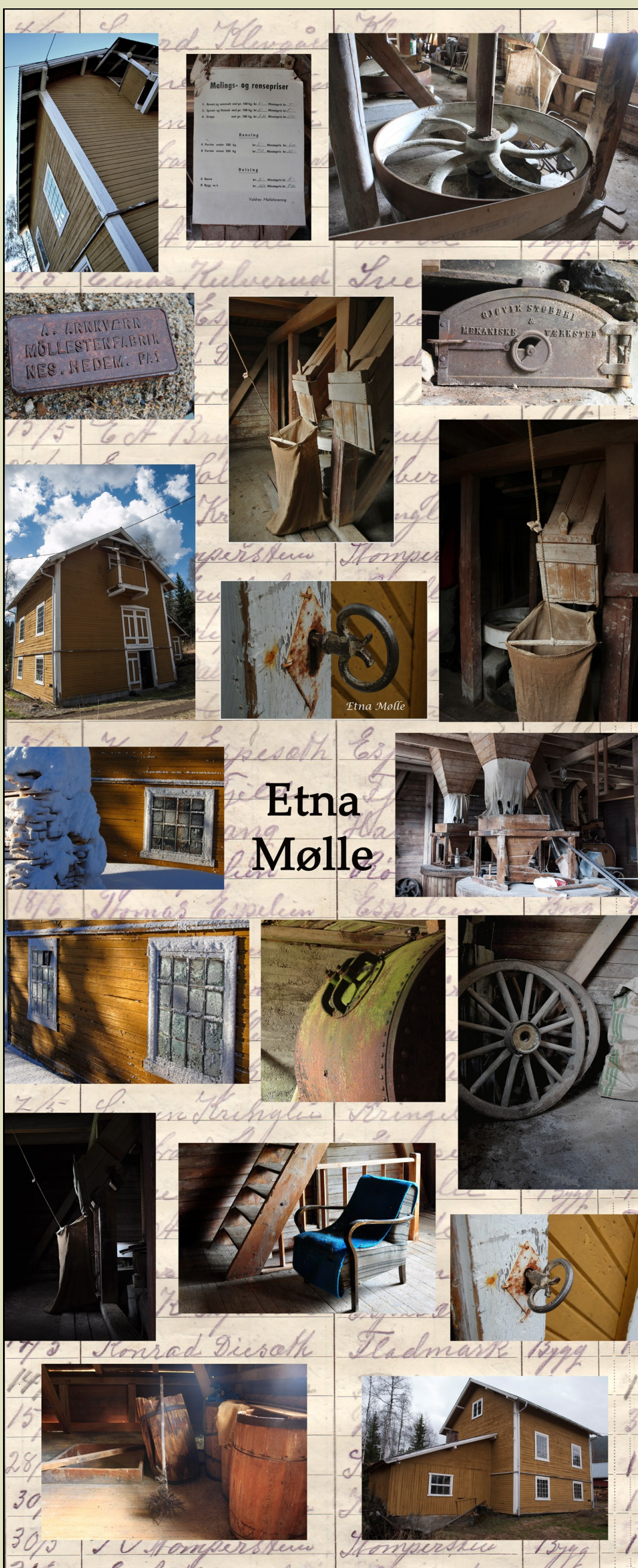
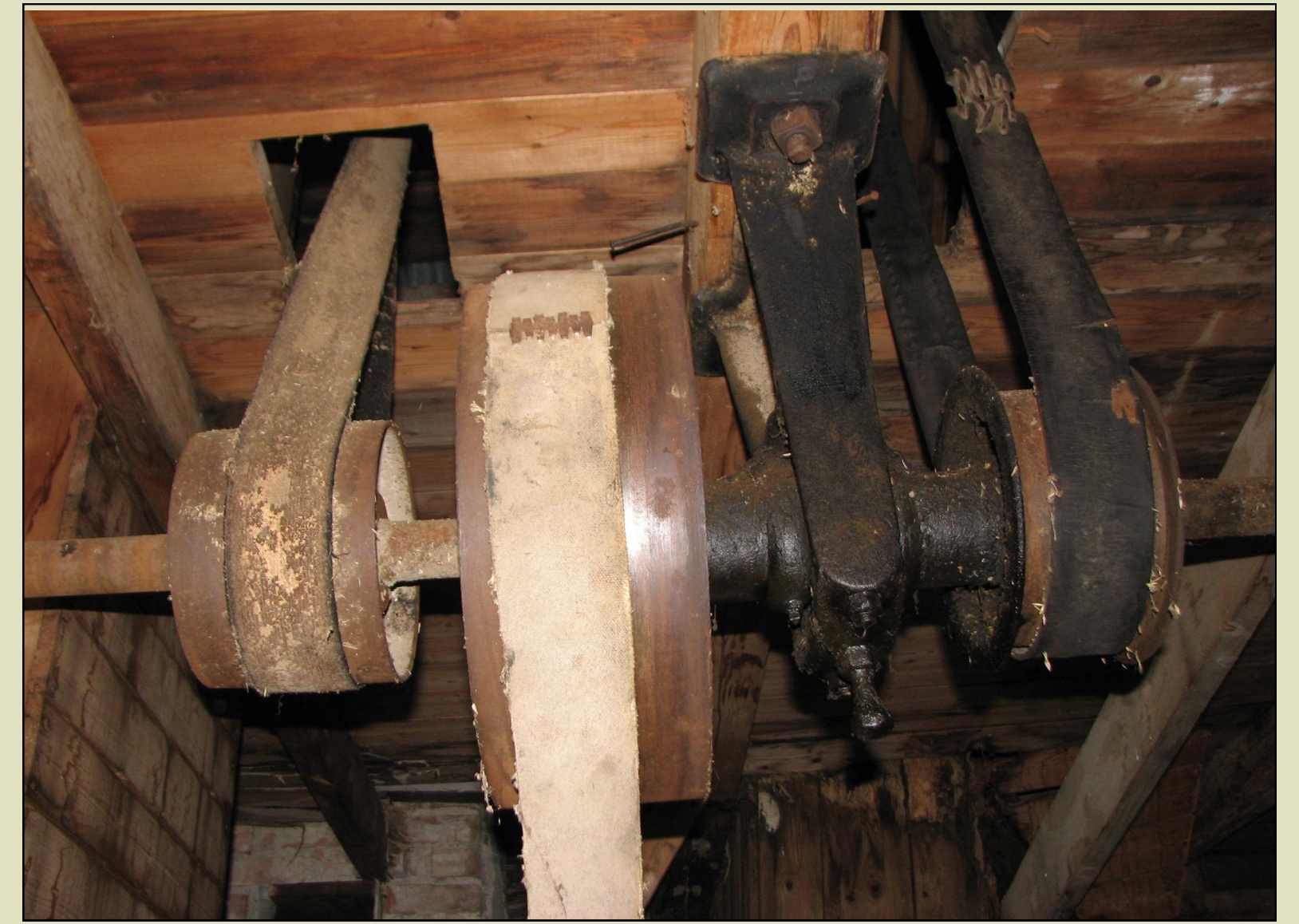
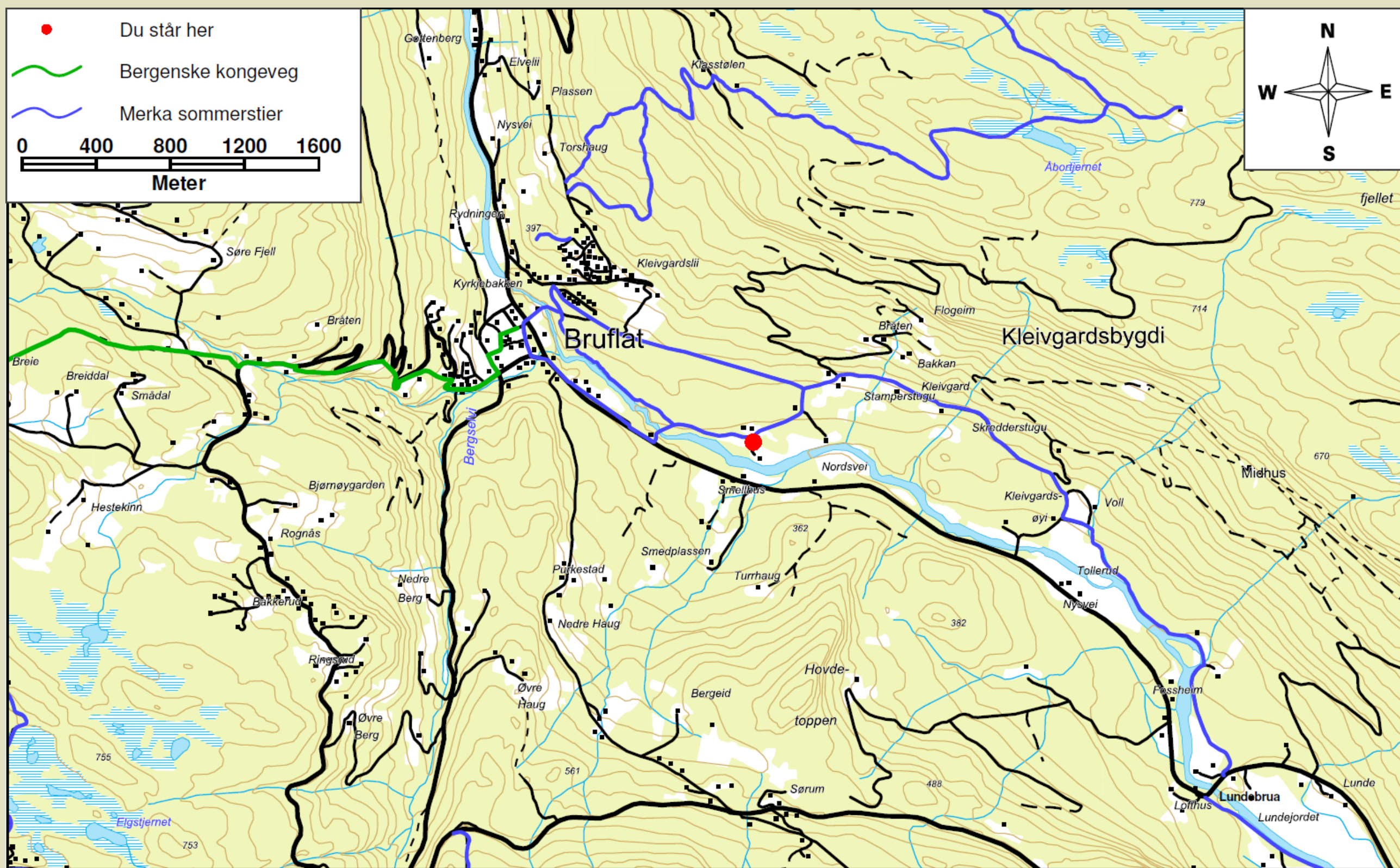

Du står nå ved Etna mølle her i Kleivgardsbygda. Etna Mølle var en del av den første industrielle virksomheten i Etnedal, og plassen har hatt både mølledrift, stampe, pottaskehus og flishovel. I grenda er det registrert gårds-kvernavtivet helt tilbake til 1600-tallet. Om det hele tiden har vært kvern lokalisert her Etna Mølle står i dag er usikkert, men fra midten av 1700-tallet leide Gudbrand O. Grøtåsen grunn for å sette opp kvern, stampe og stampehus her. Ei stampe var et apparat som blant annet ble brukt til å gjøre vadmeststøyt mykt. Stamparstugumølla, som mølla kaltes den gangen, startet driften i 1756. Fram til 1938 var det både gardsdrift og mølle her på stedet, og ut fra regnskapsbøkene kan vi se at det har vært mølledrift her frem til 1987.

I 1789 kom Storofsen, den verste flommen i manns minne. På Stamparstugu tok flommen ei sag, ei stampe, et kvernhus og et pottaskehus. Pottaske er kaliumkarbonat fremstilt ved å lute av vegetabilsk olje med vann og deretter koke inn luten. Pottaske ble blant annet brukt til å lage glass og såpe. På slutten av 1700-tallet ble Stamparstugua husmannsplass. Husmennene her hadde ikke vanlig arbeidsplikt på gårdene, men skulle male og stampe gratis for eiergårdene.

I 1873 var husmannstiden over og det siste husmannsparet her, Ole Andersson og Signe Syversdotter Stamparstuen, fikk kjøpt plassen og drev både gardsdrift og mølledrift her. Sønnen til Ole og Signe utvandret til Amerika, men kom hjem igjen i 1914. Han hadde da tjent opp kapital og sikkert lært en del om moderne mølledrift, og hadde nå planer om ei ny mølle. Dette var under første verdenskrig og det var vanskelig å få tak i alt det var behov for. Mølla var derfor først ferdig i 1917. Mølla ble heretter drevet med vannkraft ved hjelp av en turbin. Det er denne mølla som stadig står her i dag og som var i drift fram til midten av 1980-tallet.

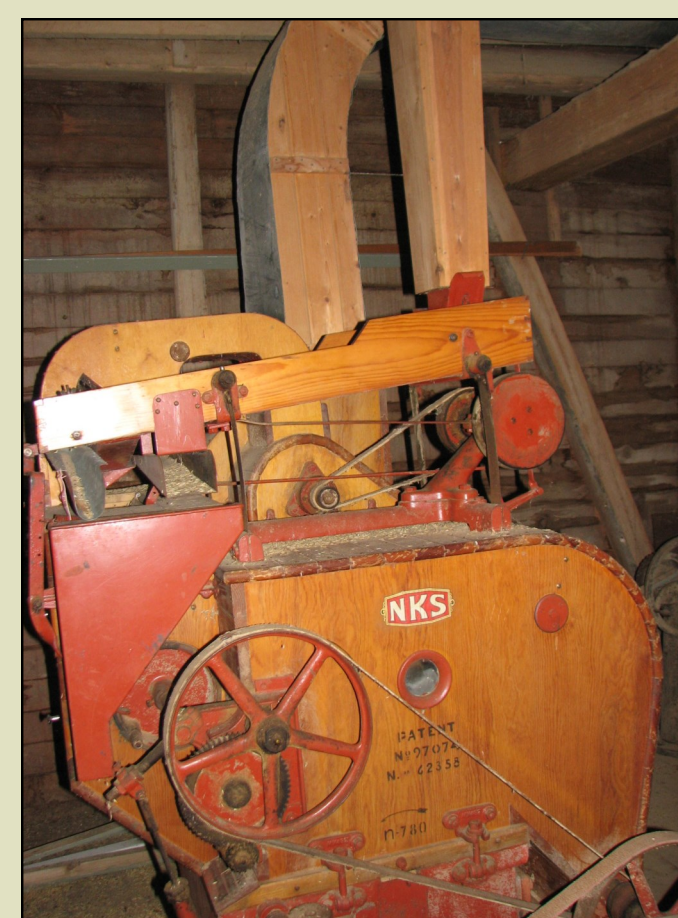
De siste åra Gudbrand Stamparstuen eide mølla leide han den ut til Anders Hansebråten. I 1938 ble Stamparstugu delt og Aksel Hansebråten kjøpte mølla. Han skiftet da navn på mølla fra Stamparstugu til Etna mølle og drev leiemaling fram til midten av 1980-tallet.

I 1982 var Norsk Teknisk Museum her på befaring. Deres registrering sier at tidligere møllevirksomhet skriver seg tilbake til ca. 1669. De har registrert at verket i dag drives av turbin, men at det tidligere har vært to epoker med vasshjuldrivverk. Et fra 1689-1789 og ett fram til 1912. Det er registrert to kvernsteiner fra 1928 og 1942. Registratorens vurdering av Etna mølle er at den er i brukbar stand og bør tas vare på.

I fylkesdelplan for kulturminnevern 2002-2005 står Etna mølle nevnt som en av de viktige verneverdige møllene i Oppland.

Eiendommen er totalt på 6,5 daa. Bolighuset har vært i bruk fram til i dag og har en standard fra 1950-tallet.

Etnedal kommune er i dag eier av Etna mølle. Kommunen har satt i verk tiltak for å sikre bygget mot råteskade og samarbeider med frivillige rundt ivaretagelse av bygninger og utstyr og formidling av historien.

Etna Møllelag ble formelt stiftet 14. mars 2012.

Lagets formål er å "bevare og formidle kunnskapen om virksomheten på Etna Mølle, fungere som et kontaktnettverk og et samarbeidsforum for Etna Mølle".